

Milan Antonijević, Komitet pravnika za ljudska prava YUCOM

Sudbina svake žrtve mora biti rasvetljena

Koliko su oslobađajuće presude hrvatskim generalima, kao i Ramušu Haradinaju i pripadnicima OVK sa pravnog aspekta problematične?

Vrlo je teško staviti ih u isti koš. Ako o presudi hrvatskim generalima govorite sa ljudima iz Tužilaštva u Hagu, vidite da ima velikog nezadovoljstva. Znači da je ipak bilo nekih stvari koje su ukazivale na to da je presuda mogla biti drugačija. To je opšti utisak. Mislim da se u Srbiji digla isuviše velika buka oko toga, ali bojim se da ni region nije ostao imun na euforiju koja zaista nije morala biti iskazana na taj način.

S druge strane presuda koja se tiče Kosova i Ramuša Haradinaja može se ipak drugačije gledati. Tu se može iskazati izvesna kritika prema samom Tužilaštvu. Na osnovu svega što je uspeo da se prikupi tokom ovog postupka, sud je imao čistiju situaciju i nije morao da pravi veće pravno odstupanje donošenjem ovakve presude. Preostaje nam da uložimo napor ne bi li cela ova situacija ipak došla u svoje pravne okvire, da izbegnemo licitiranje oko toga da li je presuda trebalo da bude drugačija ili ne... Mi smo tu gde smo, i ova presuda je nešto što tek treba da se obradi od strane pravnika i javnosti, a naročito političara koji ipak ne bi trebalo da je koriste za dobijanje poena. Ni u Srbiji, a ni u zemljama regiona.

U kom smislu postoji prostor za kritiku rada Tužilaštva kad govorimo o kosovskom slučaju?

Govorimo o broju dokaza koji su prikupljeni. Postojali su ozbiljni problemi sa zaštitom svedoka na šta je ukazano tokom postupka. Ono što je Tužilaštvo uspeo da prikupi tokom celog postupka nije bilo dovoljno za osuđujuću odluku. To je opšta ocena. Tužilaštvo nije izašlo pred sud sa dovoljnim brojem dokaza.

Kolika je odgovornost Srbije u tome, pre svega kad govorimo o svedocima koje je država predlagala?

U ovom slučaju postoji odgovornost svih država, a treba istaći da je Tužilaštvo za ratne zločine u Srbiji moglo prikupiti dokaze na drugačiji način. Međutim, kako se trenutno i u Srbiji, a naročito u ekstremističkim krugovima, stvara neprijateljska atmosfera protiv domaćeg Tužilaštva za ratne zločine, mislim da Tužilaštvo ipak mora da se podrži u tome da izađe s onim što je uspeo da prikupi. Akcenat mora da bude na samim suđenjima u Srbiji koja ipak imaju zadovoljavajući karakter, barem kada je reč o samom Tužilaštvu. Mislim da tu ima pomaka i da Tužilaštvo treba podržati. Vidimo da postoje inicijative za izmene u samom Tužilaštvu, što bi samo urušilo njegov rad i pojačalo prizvuk osвете. To nije samo u njihovoj nadležnosti, već je i u rukama Tužilaštva u Hagu i nekih institucija van Srbije.

Koliko je pogrešno predstavljati obe odluke kao rezultat lobiranja? I da li i sama oslobađajuća odluka zasnovana na "standardu od 200 m", a uz to doneta sa samo jednim glasom više, predstavlja možda čak i uvođenje nekih novih pravila u međunarodno pravo?

Nadam se da nikad nećemo pričati o teorijama zavere, ali ova presuda će sigurno biti neka vrsta prekretnice. Ima dosta stvari koje na drugačiji način uređuju neke oblasti u međunarodnom pravu. Videćemo kako će to uticati na druge postupke koje se vode pred Tribunalom u Hagu i koji će se voditi pred drugim sudovima slične nadležnosti. Ima dovoljno materijala i biće pre svega pravnici zanimljivo da to posmatraju. A kada govorimo o lobiranju, ne verujem da je ono bilo presudno u ovom slučaju, ili se barem nadam da nije bilo tako.

Šta Srbija i ostale države treba da urade nakon ovakvih presuda?

Hrvatska i sve zemlje u regionu moraju da povedu računa o tome da postoji ogroman broj žrtava i raseljenih lica sa prostora bivše Jugoslavije. Ako ne postoje presude Tribunala, mora postojati obaveza svake pojedinačne zemlje, govorim i o Srbiji, Hrvatskoj i Kosovu, da procesuiraju sve zločine. Paradoksalno je da postoji ogroman broj žrtava, više stotina hiljada raseljenih, a da za to ljudi iz vojnih i državnih struktura ne snose odgovornost. Mislim da bi bilo izuzetno dobro za buduću saradnju u regionu kada bi svaka od ovih zemalja učinila maksimum po ovim pitanjima: da počnu razmišljati o ogromnom broju žrtava jednog besmislenog rata i zadovoljenju pravde. Sudbina svakog od njih mora biti rasvetljena i mora se dobiti sudski epilog kako se ovi zločini ne bi ponavljali i kako ne bismo svakih 20, 30, 40 godina iznova imali ciklus nasilja.

Koliko su reakcije javnosti u sve tri države ukazivale na suprotno?

Očigledno je da su političari još uvek nezreli da amortizuju sve ove pojave i ne iskoriste svaku moguću priliku da povećaju svoj uticaj na domaćem planu. Verujem da je svaki od političara koji se uključio u hajku ili u slavlje, kako na srpskoj, tako i na drugim stranama, dobio možda neki procenat više glasova, ali je izgubio na kredibilitetu u međunarodnoj zajednici, ali i u smislu nedostatka ozbiljnosti kojom je trebalo pokazati poštovanje prema žrtvama koje su pale u ovom besmislenom sukobu.

Mislite li možda da su žrtve grupa od koje bi trebalo krenuti? Baš tih dana nekoliko udruženja porodica žrtava iz Srbije, Hrvatske i BiH otišlo je u Potočare da oda počast žrtvama genocida. To nije baš bilo zastupljeno u javnosti poput reakcija na presude.

Da. To je slučaj kad u regionu imamo izuzetno osveščene organizacije koje zastupaju prava porodica žrtava i koje se na drugačiji način bave problemima ratnog nasleđa i postupaju mnogo zrelije nego političari. Ostaje da se vidi da li će u ovom slučaju političari pratiti zrelije ponašanje civilnog društva i udruženja. Nisam siguran. Na žalost, civilno društvo je još uvek nekoliko koraka ispred svojih političara, onih koji bi trebalo ove zemlje i ceo region da vode malo napred.

Intervju vodio Dejan Kožul